

Međunarodni pakt o
građanskim i političkim
pravima

Unaprijed poslata
neredigovana verzija

Distr.: Opšta
4. septembar 2014.

Original: Engleski

Komitet za ljudska prava

Predstavka broj 1956/2010

Mišljenje usvojeno na 111. sjednici Komiteta
(7-25. juli 2014. godine)

<i>Podnosioci:</i>	Nevezeta Durić i Nedžad Durić (koje zastupa advokat, Track Impunity Always-TRIAL)
<i>Navodne žrtve:</i>	Autori predstavke i nestali član njihove porodice, Ibrahim Durić
<i>Država potpisnica:</i>	Bosna i Hercegovina
<i>Datum podnošenja predstavke:</i>	11. januar 2010. (inicijalni podnesak)
<i>Referentni dokument:</i>	Odluke Specijalnog izvjestioca iz člana 97, Državi potpisnici dostavljene 24. juna 2010. (nisu izdate u obliku dokumenta).
<i>Datum usvajanja mišljenja:</i>	16. juli 2014. godine
<i>Pravna stvar:</i>	Prisilni nestanak i efikasna zadovoljština
<i>Materijalna pitanja:</i>	Pravo na život, zabrana mučenja i drugih zlostavljanja, sloboda i zaštita osoba, pravo na dostojanstveno i ljudsko ophođenje, priznavanje pravnog subjektiviteta, pravo na efikasnu zadovoljštinu.
<i>Proceduralna pitanja:</i>	-
<i>Članovi Pakta:</i>	6, 9, 10 i 16 u vezi sa članom 2, stav 3; 7 samostalno i u vezi sa članom 2, stav 3
<i>Članovi Fakultativnog protokola:</i>	-

Aneks

Mišljenje Komiteta za ljudska prava na osnovu člana 5, stav 4 Fakultativnog protokola uz Međunarodni pakt o građanskim i političkim pravima (111. sjednica)

o

predstavci broj 1956/2010*

Podnosioci: Nevzeta Durić i Nedžad Durić (koje zastupa advokat, Track Impunity Always-TRIAL)

Navodne žrtve: Autori predstavke i nestali član njihove porodice, Ibrahim Durić

Država potpisnica: Bosna i Hercegovina

Datum podnošenja predstavke: 11. januar 2010.
(inicijalni podnesak)

Komitet za ljudska prava, formiran na osnovu člana 28. Međunarodnog pakta o građanskim i političkim pravima,

na sastanku od 16. jula 2014. godine

nakon što je završio razmatranje predstavke broj 1956/2010, koja je Komitetu za ljudska prava podnesena u ime gđe Nevzete Durić i gđina Nedžada Durića u skladu sa Fakultativnim protokolom uz Međunarodni pakt o građanskim i političkim pravima,

uzevši u obzir sve pismene informacije koje su dostavili autori predstavke i Država potpisnica,

usvaja sledeće:

Mišljenje u skladu sa članom 5, stav 4 Fakultativnog protokola

1. Autori predstavke su gđa Nevzeta Durić, državljanka Bosne i Hercegovine (BiH), rođena 13. septembra 1947. godine, i gđin Nedžad Durića, državljanin BiH, rođen 6. septembra 1967. godine (u daljem tekstu: "autori predstavke"). Autori predstavke predstavku podnose u svoje i u ime gđina Ibrahima Durića (sina gđe Nevzete Durić i brata gđina Nedžada Durića), državljanina BiH, rođenog 1. septembra 1966. godine. Autori predstavke tvrde da su žrtve povrede člana 7 u vezi sa članom 2, stav 3. Takođe tvrde u ime Ibrahima Durića da je došlo do povrede

---

* Sledeći članovi Komiteta su učestvovali u razmatranju ove predstavke: Yadh Ben Achour, Lazhari Bouzid, Ahmed Amin Fathalla, Cornelius Flinterman, Yuji Iwasawa, Walter Kalin, Zonke Zanele Majodina, Dheerujlall B.Seetulsingh, Gerald L. Neuman, Nigel Rodley, Victor Manuel Rodriguez Rescia, Fabian Omar Salvioli, Anja Seibert-Fohr, Yuval Shany, Konstantine Vardzelashvili, Margo Waterval i Andrei Paul Zlatescu.

Tekst zajedničkog mišljenja članova Komiteta Fabiana Omara Salviolia i Viktora Manuela Rodrigueza Rescia (saglasnog) dodat je uz ovo mišljenje.

njegovih prava iz članova 6, 7, 9, 10 i 16 u vezi sa članom 2, stav 3 Međunarodnog pakta o građanskim i političkim pravima. Autore predstavke zastupa advokat iz organizacije TRIAL (Track Impunity Always).¹

Činjenice koje su iznijeli autori predstavke

2.1 Ovi događaji su se odvijali za vrijeme oružanog sukoba u vezi sa sticanjem nezavisnosti BiH. Ibrahim Durić je od početka sukoba živio u predgrađu Sarajeva poznatom pod nazivom Dobrinja, koje se nalazi nasuprot aerodroma Sarajevo. Kad je došlo do ovih događaja, Dobrinja je stalno bila na meti teških napada i granatiranja Vojske Republike Srpske (VRS). Ova zona nije imala svoju bolnicu. Svaki put kada su stanovnici željeli napustiti naselje da bi došli u druge dijelove Sarajeva, bili su prisiljeni prolaziti kroz kontrolni punkt koje je držala VRS.

2.2 Ibrahim Durić je bio bravar i bio je u Armiji BiH od početka sukoba.² Ibrahim Durić je 14. maja 1992. godine putovao u kombiju s prijateljem (Želimir Vidović) u svojstvu civila, kako bi ranjenog susjeda prebacili u bolnicu u Sarajevu. Na putu do Sarajeva su ih zaustavili i ispitivali pripadnici VRS na kontrolnom punktu u Kasindolskoj ulici u Dobrinji. Nakon što su objasnili kuda idu, dozvoljeno im je da prođu kroz kontrolni punkt. Međutim, na povratku iz bolnice su ih opet zaustavili i ispitivali. Tada su Ibrahim Durić i Želimir Vidović posljednji put viđeni živi.

2.3 Želimir Vidović je bio poznati fudbaler, a njegova supruga je Srпкиnja. Kad je nestao zajedno s Ibrahimom Durićem, njegova žena je odmah pokušala iskoristiti sve svoje kontakte kako bi se utvrdila sudbina i gdje se nalazi njezin suprug i Ibrahim Durić. Njoj je, istoga dana kada su prisilno nestali, rečeno da su odvedeni u kasarnu Jugoslavenske Narodne Armije (JNA) u susjedne Neđariće (blizu kontrolnog punkta u Kasindolskoj ulici) da bi bili ispitani. U narednim danima je supruga Želimira Vidovića čula glasine da su njenog supruga i njegovog prijatelja arbitrarno ubili, ali nije dobila nikakve službene informacije od lokalnih vlasti. Nakon rata, posmrtni ostaci Želimira Vidovića su pronađeni na Ilidži, još jednom prigradskom naselju Sarajeva koji je bio pod kontrolom VRS-a tokom sukoba. Sudbina Ibrahima Durića ostaje nepoznata.

2.4 Kada je došlo do prisilnog nestanka Ibrahima Durića, autori predstavke i Nazif Durić (otac Ibrahima Durića) su bili u različitim logorima³ nakon što su ih zarobili pripadnici VRS-a 4. maja 1992. godine. Ženama (uključujući Nevzetu Durić) i mladim ljudima (uključujući Nedžadom Durić) je 13. maja 1992. godine bilo dozvoljeno da napuste kamp uz pomoć lokalnog Crvnog krsta iz Visokog. Nazif Durić je u istom mjesecu pobjegao iz kampa gdje je bio i uspio se sastati sa Nevzetom Durić i Nedžadom Durić. U junu 1992. godine su prešli u Brezu, najbliže selo. Kad su došli tamo, saznali su o nestanku Ibrahima Durića. Nedžad Durić je odmah obavijestio lokalni Crveni krst Sarajevo o prisilnom nestanku svoga brata. Nevzeta Durić je 27. novembra 2002. godine dobila potvrdu koju je izdala Državna komisija za traženje nestalih osoba u kojoj je stajalo da je Ibrahim Durić registrovan kao nestala osoba od 14. maja 1992 godine. ICRC je 9. decembra 2002. godine izdao dodatnu potvrdu u kojoj se navodi da je

¹ Opcioni protokol je stupio na snagu u Državi potpisnici 1. juna 1995. godine.

² Za vrijeme sukoba je postojala vojna obaveza.

³ Nevzeta Durić i Nedžad Durić su bili u koncentracionom logoru "Kasarna JNA" u Semizovcu, dok je Nazif Durić prvo bio u koncentracionom logoru "Nakina garaža" na vogošćanskoj petlji gdje su prvo dovođeni muškarci od 16 do 85 godina, a onda u "Planjinu kuću" u Svrakama, gdje su prebacivani svi muškarci.

Ibrahim Durić registrovan kao nestala osoba i da je proces njegovog traženja pokrenut.

2.5 Nevzeta Durić je 24. septembra 2003. godine dobila odluku Opštinskog suda u Sarajevu kojom se Ibrahim Durić proglašava umrlim. Određeno je da je službeni datum njegove smrti 17. maj 1992. godine, a Ilidža je određena kao mjesto njegove smrti. Sud nije dao nikakva dalja objašnjenja u vezi sa kriterijima za određivanje datuma i mjesta smrti Ibrahima Durića, a njegova sudbina i mjesto gdje se nalazi i dalje ostaju nepoznati. Ovaj postupak proglašavanja umrlim je potreban u skladu sa Zakonom o pravima demobilisanih boraca i njihovih porodica kako bi porodica Ibrahima Durića mogla dobiti "invalidninu". Nazif Durić je takođe dobio potvrdu da je Ibrahim Durić bio pripadnik Armije BiH, iako je bio u svojstvu civila kada je zaustavljen i nestao. Služba za boračko-invalidsku zaštitu Opštine Vogošća je 11. januara 2004. godine donijela odluku o priznavanju prava Nevzete Durić da prima invalidninu u iznosu od 315,62 KM⁴ mjesečno. Ova invalidnina je oblik socijalne pomoći. Zbog toga se ne može smatrati primjerenom zadovoljstvom za pretrpljene povrede prava.

2.6 Nevzeta Durić i ostali članovi Udruženja porodica nestalih osoba iz Vogošće je 26. jula 2005. godine podnijela apelaciju Komisiji za ljudska prava Ustavnog suda BiH. Dana 23. februara 2006. godine je Ustavni sud donio odluku zaključivši da su podnositelji ove kolektivne tužbe oslobođeni obaveze da iscrpe domaća pravna sredstva pred redovnim sudovima, jer "izgleda da ni jedna specijalizovana institucija za prisilne nestanke u BiH ne funkcioniše efikasno".⁵ Sud je takođe utvrdio povredu članova 3 i 8 Evropske konvencije o ljudskim pravima zbog nepostojanja informacija o sudbini Ibrahima Durića. Sud je naredio nadležnim državnim vlastima da porodici daju sve raspoložive informacije o Ibrahimu Duriću; da obezbijede operativno funkcioniranje institucija osnovanih u skladu sa Zakonom o nestalim osobama i da dostave Ustavnom sudu informacije o preduzetim mjerama za izvršenje njegove odluke. Sud nije donio nikakvu odluku o pitanju naknade s obzirom da je ona pokrivena odredbama Zakona o nestalim osobama o "finansijskoj podršci", te osnivanjem Fonda za podršku porodicama nestalih osoba. Autori predstavki sa žaljenjem konstatuju da navedene odredbe o finansijskoj podršci nisu primijenjene, a fond još uvijek nije uspostavljen.

2.7 Rokovi koje je naveo Ustavni sud u svojoj odluci su istekli, a nadležne institucije nisu dali sve relevantne informacije o nestalim osobama, niti su dostavile Sudu bilo kakve informacije o preduzetim mjerama za izvršenje odluke. Dana 18. novembra 2006. godine je Ustavni sud BiH donio odluku na osnovu člana 74.6 Poslovnika Ustavnog suda,⁶ kojom utvrđuje da nadležne institucije nisu uspjele izvršiti njegovu odluku od 23. februara 2006. godine. Ova odluka Ustavnog suda je konačna i obavezujuća i treba biti dostavljena Tužilaštvu, koje je nadležno za krivično gonjenje onih koji ne izvršavaju odluke

⁴ Približno 162 eura.

⁵ Ustavni sud BiH, predmet *M.H. i drugi* (broj AP-129/04), presuda od 27. maja 2005, par. 37-40.

⁶ Član 74.6 Poslovnika Ustavnog suda glasi: "U slučaju nepostupanja, odnosno kašnjenja u izvršavanju ili obaviještavanju Ustavnog suda o preduzetim mjerama, Ustavni sud donosi rješenje kojim se utvrđuje da odluka Ustavnog suda nije izvršena, odnosno može odrediti način izvršenja odluke. Ovo rješenje dostavlja se nadležnom tužiocu, odnosno drugom organu nadležnom za izvršenje kojeg odredi Ustavni sud koji donosi spomenutu odluku o neizvršenju ranijih odluka."

Ustavnog suda. Prema saznanjima autora, Tužilaštvo nije poduzelo nikakve konkretne mjere u tu svrhu. Nevzeta Durić se tokom posljednjih 17 godina neumorno obraćala raznim službenim tijelima s upitima o njenom sinu. Uprkos njenim pokušajima, ona i njen sin Nedžad Durić nikada nisu dobili nikakvu pouzdanu informaciju o sudbini Ibrahima Durića nakon 14. maja 1992. godine. Autori tvrde da oni nemaju drugog djelotvornog pravnog sredstva kojeg bi iscrpili. Štutnja vlasti i stav službene ravnodušnosti za njihovu želju da saznaju šta se dogodilo s Ibrahimom Durićem su stvorili duboke frustracije i ponižavanje za autore.

Tužba

3.1 Kad je riječ o iscrpljenosti domaćih pravnih sredstava, autori tvrde da su, kako se ne bi stvorila konfuzija ili preklapanje, Nedžad Durić i njegova majka odlučili da će ona jedina predstavljati porodicu i službeno podnositi tužbe nadležnim tijelima. Nedžad Durić je ipak aktivno podržao sve aktivnosti traženja i podnošenja tužbi. Autori se dalje pozivaju na konstataciju Ustavnog suda u smislu da, trenutno, "upućivanje na redovne sudove ne bi dalo nikakav rezultat" i da nema specijalizovanih ustanova za prisilne nestanke koje djeluje efikasno⁷. Presuda koju je donio Ustavni sud 18. decembra 2006. godine u vezi neuspjeha vlasti BiH da izvrše presudu od 23. februara 2006 je konačna i obavezujuća. Autori, stoga, nemaju drugog efikasnog pravnog sredstva koje bi iscrpili.

3.2 Što se tiče prihvatljivosti predstavke *ratione temporis*, autori tvrde da, iako su se događaji dogodili prije stupanja na snagu Fakultativnog protokola za ovu Državu potpisnicu, prisilni nestanci sami po sebi predstavljaju produženo kršenje nekoliko ljudskih prava.⁸ U ovom slučaju, autori navode (a) nedostatak itnoformacija o uzrocima i okolnostima nestanka Ibrahima Durića; (b) propust državnih vlasti da provede po službenoj dužnosti, brzu, nepristranu, temeljitu i nezavisnu istragu njegovog proizvoljnog hapšenja i naknadnog prisilnog nestanka; (c) propust da identifikuju, sude i sankcionišu one koji su odgovorni; i (d) nepružanje djelotvornog pravnog sredstva Ibrahimu Duriću i njegovoj porodici. Oni smatraju da su te povrede njihovih prava i dalje nastavljene nakon stupanja na snagu ovoga Protokola, a predstavljaju povrede članova 6, 7, 9, 10 i 16 u vezi s članom 2, stav 3 Pakta.

3.3 Autori, u pogledu Ibrahima Durića, tvrde da su ga samovoljno i nezakonito pritvorili državni službenici 14. maja 1992. godine i da mu se dalje gubi svaki trag. Oni podsjećaju da se prisilni nestanak Ibrahima Durića odigrao u kontekstu raširenih i sistematskih napada na civilno stanovništvo, što predstavlja zločin protiv čovječnosti i povlači odgovornost države.⁹ Oni dalje tvrde da je Ibrahim Durić posljednji put viđen živ 14. maja 1992. godine u rukama državnih agenata u po život opasnim okolnostima koje navode na zaključak da je bio stavljen u situaciju velikog rizika da pretrpi nepopravljivu štetu po njegov lični integritet i život. U tom smislu, autori smatraju da je vrijedno napomenuti da su, posmrtni ostaci gospodina Želimira Vidovića, koji je bio lišen slobode

⁷ Ustavni sud BiH, predmet *M.H. i drugi*, op.cit., para. 37.

⁸ Autori se pozivaju na sudske prakse različitih nacionalnih i regionalnih pravosudnih sistema. Vidi takode, između ostalog, Radna grupa Ujedinjenih nacija za prisilne i nedobrovoljne nestanke (WGEID): Opšti komentar o prisilnim nestancima kao produženom krivičnom djelu koji je dostupan na:

<http://www.ohchr.org/EN/ISSUES/DISAPPEARANCES/Pages/DisappearancesIndex.aspx>, a usvojen je 2010. godine.

⁹ Izvještaj Manfreda Nowaka, Special Process of Missing Persons in the Territory of the Former Yugoslavia, E/CN.4/1995/37 od 12. januara 1995, stav 36 ; član 7, stav 2, tačka (i) Rimskog statuta; UNWGEID Opšti komentar o prisilnom nestanku kao zločinu protiv čovječnosti; HRC Opšti komentar 31, para. 18.

u isto vrijeme kada i Ibrahim Durić, pronađeni na Ilidži, dok mjesto na kome se nalazi Ibrahim Durić ostaje nepoznato. Autori tvrde da Država potpisnica nije ispunila svoju obavezu da preduzme odgovarajuće mjere kako bi zaštitila život osobe, što je u suprotnosti s članom 6, u vezi sa članom 2, stav 3 Pakta.¹⁰

3.4 Što se tiče navodne povrede člana 9 Pakta, autori smatraju da, iako se jedno svjedočenje odnosi na to da se Ibrahim Durić nalazio u kasarni u naselju Nedžarići¹¹, njegov pritvor nije zapisan ni u jedan službeni registar ili evidenciju. Ibrahim Durić nikada nije izveden pred sudiju, niti je mogao osporiti zakonitost lišavanja slobode. Autori dalje smatraju da odgovornost za rasvjetljavanju sudbine Ibrahima Durića leži na Državi potpisnici. Oni tvrde da posebna težina prisilnih nestanaka i njihova višestruko uvredljiva priroda¹² određuju da su "zabrana prisilnog nestanka osoba i odgovarajuća obaveza da se istraže i kazne oni koji su odgovorni stekli status *jus cogens*".¹³ Uprkos raznim zahtjevima autora, Država potpisnica nije dala nikakvo objašnjenje i nikakvi naponi nisu napravljeni da se istraži arbitrarni i nezakoniti pritvora Ibrahima Durića i njegov prisilni nestanak, te da se pojasni njegova sudbina. Autori stoga smatraju da je Država potpisnica prekršila član 9 u vezi s članom 2, stav 3 Pakta.

3.5 Autori smatraju da prisilni nestanak Ibrahima Durića također predstavlja postupanje u suprotnosti sa članom 7 u vezi s članom 2, stav 3 Pakta. U tom smislu se autori pozivaju na praksu Komiteta u rješavanju predstavki prema kojoj je "nestanak osoba neodvojivo povezan s postupanjem koje predstavlja povredu člana 7"¹⁴, a stepen patnje pretrpljen zbog džanja u pritvoru na neodređeno vrijeme, bez kontakta sa vanjskim svijetom predstavlja torturu.¹⁵ Nadalje, Država potpisnica ima obavezu da istraži sve navode o torturi i osigura da oni koji su odgovorni budu izvedeni pred lice pravde.

3.6 Autori dalje tvrde da je došlo do povrede člana 10 u vezi s članom 2, stav 3 Pakta, s obzirom da opisana situacija predstavlja scenario prisilnog nestanka u kome Ibrahim Durić nije imao mogućnost da komunicira s vanjskim svijetom.

3.7 Osim toga, autori smatraju da je prisilnim nestankom Ibrahima Durića ukinuto njegovo uživanje svih drugih ljudskih prava, ograničavajući ga na situacije apsolutne bespomoćnosti. Oni dalje tvrde da su njihovi naponi da dobiju pristup potencijalnim pravnim lijekovima bili onemogućeni. U tom smislu, oni se pozivaju na praksu Komiteta u rješavanju predstavki u kojoj se navodi da neuspjeh vlasti da provedu efikasnu istragu stavlja nestalu osobu van zaštite zakona¹⁶, u suprotnosti s članom 16 u vezi s članom 2, stav 3 Pakta.

---

¹⁰ *Dermi Barbatto protiv Urugvaja*, Predstavka br. 084/1981, Mišljenje usvojeno 21. oktobra 1982. godine, para. 10.

¹¹ Vidjeti paragraf 2.3 ovog mišljenja.

¹² Autori se pozivaju, između ostalog, na predstavku br. 992/2001, *Bousroual protiv Alžira*, Mišljenje usvojeno 30. marta 2006. godine, para. 9.2; predstavku br. 1196/2003, *Boucherf protiv Alžira*, Mišljenje usvojeno 30. marta 2006. godine, para. 9.2.

¹³ IACHR, predmet *Anzualdo Castro protiv Perua*, 22. septembar 2009. godine, para. 59; predmet *Goiburu i drugi protiv Paragvaja*, 22. septembar 2006. godine, para. 84.

¹⁴ Predstavka br. 449/1991, *Mojica protiv Dominikanske Republike*, Mišljenje usvojeno 15. jula 1994. godine, para. 7.9.

¹⁵ Vidjeti između ostalog: predstavka br. 1495/2006, *Zohra Madoui protiv Alžira*, Mišljenje usvojeno 28. oktobar 2008. godine, para. 7.4; predstavka br. 992/2001, *Bousroual protiv Alžira*, op.cit., para. 9.8.

¹⁶ Predstavka br. 1327/2004, *Grioua protiv Alžira*, Mišljenje usvojeno 10. jula 2007. godine, para. 7.9.

3.8 Autori dalje tvrde da su i sami žrtve povrede člana 7 u vezi s članom 2, stav 3 Pakta, koju je učinila BiH, zbog teških duševnih patnje i bola koji su prozrokovani (a) nestankom Ibrahima Durića; (b) zahtjevom da ga proglase umrlim da bi imali pravo na invalidninu; (c) nastavljenom neizvjesnošću oko njegove sudbine i mjesta gdje se nalazi; (d) izostankom istrage i osiguranja efikasnog pravnog lijeka i (e) nekažnjivosti krivaca u slučaju Ibrahima Durića. U tom smislu, autori se pozivaju na praksu Komiteta u rješavanju predstavki kada je utvrdio povrede člana 7 Pakta zbog patnje i stresa prouzrokovanih članovima porodice zbog prisilnog nestanka voljene osobe i nastavljanjem neizvjesnosti u vezi njene sudbine i mjesta gdje se nalazi.¹⁷

Izjašnjenje Države potpisnice

4.1 Država potpisnica je podnijela izjašnjenje 12. aprila 2011. godine. Što se tiče opšteg okvira, ona se poziva na zakonski okvir koji je uspostavljen za procesuiranje ratnih zločina u poslijeratnom periodu, od decembra 1995. godine do danas. U njemu obaviještava Komitet da je Nacionalna strategija za rad na predmetima ratnih zločina usvojena u decembru 2008. godine s ciljem da procesuiraj najsloženije predmete ratnih zločina u roku od 7 godina, a ostale predmete ratnih zločina u periodu od 15 godina od usvajanja Strategije. Država potpisnica se dalje poziva na donošenje Zakona o nestalim osobama 2004. godine kojim je uspostavljen Institut za nestale osobe i podsjeća da su od gotovo 32.000 osoba koje su nestale u ratu, pronađeni posmrtni ostaci 23.000 osobe, a 21.000 je identifikovana.

4.2 Što se tiče autora, Država potpisnica je navela da je uspostavljena Regionalna kancelarija u Istočnom Sarajevu i Područna kancelarija u Sarajevu kao i njihove organizacione jedinice. Na taj način stvoreni su uslovi za brži i efikasniji proces traženja nestalih osoba na teritoriji Sarajeva. Njihovi istražitelji su svakodnevno na terenu radi prikupljanja informacija o potencijalnim grobnicama i uspostavljanja kontakta sa svjedocima. Država potpisnica dalje obaviještava da je u vremenu od 23. do 25. maja 2007. godine 38 osoba koje su bile nestale 14. maja 1992. godine u Kasindolskoj ulici ekshumirano, identifikovano i vraćeno njihovim porodicama. Iako Institut za nestale osobe ima uzorke krvi članova porodice Ibrahima Durića, njegovi posmrtni ostaci još nisu nađeni.

4.3 Država potpisnica takođe dostavlja akt gradonačelnika Opštine Vogošća koji informiše Komitet da je spomen obilježje žrtvama prisilnih nestanaka izgrađeno, da Opština ulaže sve napore da podrži pronalazjenja nestalih osoba, te da smatra da "sve nadležne institucije trebaju preduzeti potrebne mjere da pronađu, ekshumiraju i identifikuju nestale osobe i vrate njihove posmrtne ostatke njihovim voljenim da ih pokopaju dostojanstveno".

Komentari autora na izjašnjenje Države potpisnice

5.1 Autori su dostavili svoje komentare 12. maja 2011. godine. Pozivaju se na Opšti komentar Radne grupe Ujedinjenih nacija za prisilne i nedobrovoljne nestanke (WGBID) o prisilnim nestancima kao produženom krivičnom djelu.¹⁸ Oni smatraju da izjašnjenje Države potpisnice potvrđuje da se Ibrahim Durić i dalje vodi kao nestala osoba koja nije pronađena i obaviještavaju Komitet da nije pronađeno podudaranje putem on-line alata za informisanje

---

¹⁷ Predstavka br. 1327/2004, *Grioua protiv Alžira*, op.cit., para. 7.7; Predstavka br. 1469/2006, *Yasoda Sharma protiv Nepala*, para. 7.9.

¹⁸ Radna grupa Ujedinjenih nacija za prisilne i nedobrovoljne nestanke (WGEID): Opšti komentar o prisilnim nestancima kao produženom krivičnom djelu koji je dostupan na:

<http://www.ohchr.org/EN/ISSUES/DISAPPEARANCES/Pages/DisappearancesIndex.aspx>, a usvojen je 2010. godine.

koji je postavila Međunarodna komisija za nestale osobe (ICMP). Postupak traženja je, stoga, još uvijek dužnost vlasti BiH.

5.2 Autori smatraju da u izjašnjenju Država potpisnica nikako ne osporava tvrdnje koje su oni iznijeli, da se Država potpisnica ne poziva ni na kakvu trenutnu istrage kako bi dokazala da ispunjava svoju dužnost ili na bilo koje mjere koje preduzima kako bi utvrdila sudbinu i mjesto gdje se nalazi Ibrahim Durić. Autori obavještavaju Komitet da, do sada, nikog od njih niti ikog od svjedoka u slučaju Ibrahima Durića nije kontaktiralo osoblje iz Područnog ureda Istočno Sarajevo ili Terenskog ureda Sarajevo koje je spomenula Država potpisnica, a smatraju da će biti u mogućnosti pružiti tim vlastima informacije koje bi mogle biti relevantne za nalaženje Ibrahima Durića. Autori posebno tvrde da nadležna tijela nisu uzela u obzir činjenicu da su posmrtni ostaci Želimira Vidovića nađeni na Ilidži i da bi posmrtni ostaci Ibrahima Durića mogli takođe biti tamo. Autori dalje tvrde da oni trebaju biti povezani s cijelim procesom nalaženja, ekshumacije i identifikacije ostataka Ibrahima Durića. Oni smatraju da trenutni nedostatak informacija o sudbini i mjestu gdje se nalazi Ibrahim Durić i o napretku i rezultatima istrage krši njihovo pravo na istinu.¹⁹

5.3 Autori dalje tvrde da još uvijek veliki broj ratnih zločina koji zahtijevaju istragu ne oslobađa vlasti Države potpisnice od odgovornosti da obave brzu, nepristrasnu, nezavisnu i temeljitu istragu o slučajevima teških kršenja ljudskih prava i da redovno informišu rodbinu žrtava o napretku i rezultatima ovih istraga. Prisilni nestanak Ibrahima Durića je od 1992. godine do danas prijavljivao raznim vlastima, uključujući policiju u Dobrinji. Ipak, autori nisu kontaktirani i nisu dobili nikakvu povratnu informaciju od nadležnih organa.

5.4 Autori smatraju da je realizacija Nacionalne strategije za ratne zločine bila manjkava i da je Država potpisnica ne može koristiti kao dovoljan odgovor na nedostatak informacija o toku i rezultatima provedenih istraga i da ona ne može opravdati neaktivnost nadležnih organa. Autori dalje tvrde da usvajanje strategije tranzicijske pravde ne može žrtvama teških kršenja ljudskih prava i njihovoj rodbini zamijeniti pristup pravdi i zadovoljštinu.

Dodatna izjašnjenja Države potpisnice

6.1. Komitetu su, u periodu od maja do septembra 2011. godine, kao i 10. januara i 25. maja 2012. godine, dostavljeni odgovori različitih organa vlasti Države potpisnice,²⁰ u kojima su ponovljene već date informacije i naglašeni naponi Države potpisnice da utvrdi sudbinu svih nestalih osoba i mjesta gdje se nalaze. Država potpisnica ga je dalje informisala da nema relevantnih zbivanja u slučaju Ibrahima Durića i da nema nikakvih dokaza o okolnostima njegove smrti ili nestanka.

6.2. Što se tiče argumenta autora prema kome oni nisu dobili nikakvu informaciju o statusu predmeta Ibrahima Durića, Država potpisnica obavještava da centralna baza podataka svih neriješenih predmeta ratnih zločina predviđena Nacionalnom strategijom za predmete ratnih zločina sada funkcioniše.

---

¹⁹ Autori se pozivaju na Opšti komentar WGEID-a o pravu na istinu u vezi s prisilnim nestancima iz 2010. godine, para. 4.

²⁰ Podneske su samostalno i na različite datume pripremili Ministarstvo odbrane, gradonačelnik Opštine Vogošća, Ministarstvo za ljudska prava i izbjeglice Bosne i Hercegovine, Institut za nestale osobe, Ministarstvo za ljudska prava i izbjeglice Sarajevo.

6.3 U svojim podnescima od 10. januara 2012. godine i 25. maja 2012. godine, Država potpisnica dodatno ukazuje da se ime Ibrahima Durića ne nalazi u evidenciji Odjela za pitanja boraca i invalida Opštine Ilidža i da njegova majka, Nevzeta Durić, ne prima nikakav oblik socijalnih davanja. Država potpisnica nadalje tvrdi da porodica nije preduzela potrebne radnje da ga proglasi nestalim "tako da bi Grupa [za pitanja evidencija iz oblasti vojne obaveze Opštine Ilidža] mogla podnijeti zahtjev Institutu za nestale osobe i time riješiti slučaj Ibrahima Durića".

Dodatni podnesci autora

7.1. Autori su poslali dodatne komentare 24. augusta, 14. septembra i 3. oktobra 2011. godine kao odgovoru na različite podneske Države potpisnice, s obzirom da oni ne daju nikakve nove informacije u vezi s prisilnim nestankom Ibrahima Durića i da je određeni broj pokrenutih pitanja ostao neriješen. Autori su zato ponovili svoje prethodne tvrdnje.

7.2 Autori su poslali dodatne komentare 23. januara i 7. juna 2012. godine kao odgovor na podneske Države potpisnice od 10. januara i 25. maja 2012. godine. Autori dalje navode da su tvrdnje Države potpisnice prema kojima oni nisu preduzeli potrebne radnje da proglase Ibrahima Durića nestalim da bi se njihov slučaj riješio predstavljaju izvor dodatne patnje i ponovnih trauma za njih. Ponavljaju da su dosljedno i više puta prijavljivali prisilni nestanak Ibrahima Durića. Nadalje podsjećaju da je njegov nestanak službeno priznat i prijavljen putem potvrda koje je izdala Državna komisija za traženje nestalih osoba, Međunarodni komitet Crvenog krsta, Međunarodna komisija za nestale osobe, ali i takođe kroz odluku Ustavnog sud od 23. februara 2006. godine. Oni smatraju da ni jedan od akata koje je dostavila Država potpisnica ne osporava argumente koje su iznijeli u pogledu stalnog kršenja njihovih prava i prava Ibrahima Durića.

7.3 Dana 9. jula 2013. godine, autori šalju dodatni podnesak Komitetu ponovljajući da, do danas, više od 20 godina od prisilnog nestanka Ibrahima Durića, istraga još nije otvorena; njegovi posmrtni ostaci nisu pronađeni i vraćeni porodici; a autori predstavke nisu dobili nikakvu naknadu za pretrpljenu štetu. Nadalje podsjećaju da su bili prisiljeni proglasiti Ibrahima Durića umrlim da bi omogućili Nevzeti Durić da dobija invalidninu i da je to izazvalo dodatnu patnju autora, koju su okarakterisali kao kršenje člana 7 samostalno i u vezi s članom 2, stav 3.

Pitanja i postupak pred Komitetom

Razmatranje prihvatljivosti

8.1 Prije razmatranja bilo kog odštetnog zahtjeva sadržanog u predstavci, Komitet mora, u skladu s članom 93 Poslovnika, odlučiti da li je slučaj prihvatljiv u skladu sa Fakultativnim protokolom.

8.2 Komitet je utvrdio, kako to propisuje član 5, stav 2 Fakultativnog protokola, da ista stvar nije predmet razmatranja u nekom drugom postupku međunarodne istrage ili rješavanja, te da su autori iscrpili sva raspoloživa domaća pravna sredstva.

8.3 Komitet napominje da Država potpisnica nije osporila prihvatljivost predstavke, te da su navodi autora u vezi kršenja članova 6, 7, 9, 10 i 16 u vezi s članom 2, stav 3 Pakta i člana 7 samostalno dovoljno obrazloženi u svrhu prihvatljivosti. Pošto su ispunjeni svi uslovi za

prihvatljivost, Komitet je proglasio predstavku prihvatljivom i započeo sa ispitivanjem njene osnovanosti.

Ispitivanje osnovanosti predstavke

9.1 Komitet je razmotrio slučaj u svjetlu svih informacija koje su mu stavile na raspolaganje stranke u postupku, kao što je predviđeno članom 5, stav 1 Fakultativnog protokola.

9.2 Autori tvrde da je Ibrahim Durić žrtva prisilnog nestanka od trenutka njegovog nezakonitog hapšenja kojeg je izvršila VRS 14. maja 1992. godine, te da, uprkos njihovim brojnim naporima, Država potpisnica nije provela brzu, nepristranu, temeljitu i nezavisnu istragu da bi rasvijetlila njegovu sudbinu i pronašla mjesto gdje se nalazi i privela počinitelje licu pravde. Komitet, u ovom smislu, podsjeća na svoj Opšti komentar br. 31 (2004) o prirodi opšte zakonske obaveze koja je nametnuta Državama potpisnicama Pakta, prema kojoj neuspjeh Države potpisnice da istraži navode o povredama i neuspjeh Države potpisnice da privede licu pravde počinitelje određenih povreda (posebno počinitelje mučenja i sličnih okrutnih, nečovječnih i ponižavajućih postupaka, pogubljenja po skraćenom postupku i arbitrarnih ubijanja i prisilnih nestanaka) mogu sami po sebi dovesti do odvojenog kršenja Pakta.

9.3 Autori ne tvrde da je Država potpisnica direktno odgovorna za prisilni nestanak Ibrahima Durića. Komitet primjećuje da pojam "prisilni nestanak" može da se koristiti u proširenom smislu, da se odnosi i na nestanke do kojih su dovele snage koje su nezavisne ili neprijateljske u odnosu na Državu potpisnicu, osim na nestanke koji se mogu pripisati Državi potpisnici.²¹

9.4 Komitet prima k znanju informaciju Države potpisnice da je uložila značajan napor na opštem nivou s obzirom da ima više od 30.000 slučajeva prisilnog nestanka koji su se dogodili za vrijeme sukoba. Naime, Ustavni sud je utvrdio da su vlasti odgovorne za istragu nestanka Ibrahima Durića; uspostavljeni su domaći mehanizmi koji se bave prisilnim nestancima i drugim predmetima ratnih zločina; a uzorci DNK-a uzeti iz neidentifikovanih ostataka se upoređuju s uzorcima DNK-a uzetim od članova porodice Ibrahima Durića, uglavnom prilikom ekshumacije koja je izvršena od 23. do 25. maja 2007. godine.

9.5 Komitet podsjeća na svoju praksu u rješavanju predstavki prema kojoj obaveza da se istraže navodi o prisilnim nestancima i da se krivci izvedu pred lice pravde nije obaveza postizanja rezultata, nego obaveza korištenja sredstava, te da se mora tumačiti na način koji ne nameće nemoguć ili nesrazmjeran teret na vlasti.²²

9.6 Međutim, Komitet primjećuje da u ovom slučaju Država potpisnica nije dala informacije autorima ili Komitetu o statusu istrage okolnosti nestanka Ibrahima Durića ili o posebnim mjerama koje se poduzimaju kako bi se istražio njegov nestanak i pred lice pravde doveli oni koji su odgovorni. Prema autorima, ništa nije učinjeno da se istraži nestanak ili izvrši odluka Ustavnog suda u vezi s njim. Komitet takođe prima k znanju navode autora da Država potpisnica nije nastojala da iskoristiti njihovu pomoć ili pomoć svjedoka koji joj stoje na raspolaganju.

²¹ Uporedite član 7, stav 2, tačka (i) Rimskog statuta Međunarodnog krivičnog suda (definisane prisilnog nestanka tako da on uključuje i nestanke koje prouzrokuju političke organizacije) s članovima 2 i 3 Međunarodne konvencije za zaštitu svih osoba od prisilnih nestanaka (koji prave razliku između prisilnih nestanaka koje provodi država ili osobe ili grupe koje djeluju sa njenim odobravanjem, podrškom ili prećutnim pristankom i sličnih djela koja provode osobe ili grupe koje djeluju bez takvog odobrenja, podrške ili prećutnog pristanka).

²² Vidjeti predmet *Prutica, Zatarac, Kozica, Čekić protiv Bosne i Hercegovine*, Predstavke br. 1917/2009, 1918/2009, 1925/2009 i 1953/2010, mišljenje usvojeno 28. marta 2013. godine, para. 9.5; Predstavka br. 1997/2010, *Rizvanović protiv Bosne i Hercegovine*, mišljenje usvojeno 21. marta 2014. godine, para. 9.5.

Država potpisnica opisuje napore da pronađe ostatke Ibrahima Durića, ali ne navodi korake koji su preduzeti kako bi nastavila istragu drugim sredstvima, kao što je ispitivanje svjedoka. Komitet dalje napominje da Država potpisnica nije opovrgnula činjenicu da su ograničene informacije koje je porodica uspjela dobiti tokom postupka samo date na njihov vlastiti zahtjev ili nakon vrlo dugih kašnjenja. Komitet smatra da vlasti koje istražuju prisilne nestanke moraju dati porodicama priliku da pridonesu svojim informacijama u istrazi, te da informacije o napretku istrage moraju biti odmah dostupne porodicama.²³ Uzimajući sve ove okolnosti u obzir, Komitet zaključuje da činjenice koje su pred njim ukazuju da je Država potpisnica izvršila povredu članova 6, 7 i 9 u vezi sa članom 2, stav 3 Pakta u odnosu na Ibrahima Durića.

9.7 Komitet takođe prima na znanje patnje i bolove prouzrokovane autorima zbog stalne neizvjesnosti koja proizlazi iz nestanka Ibrahima Durića. Iz razloga navedenih u prethodnom paragrafu, Komitet zaključuje da činjenice ukazuju da je došlo do povrede člana 7 Pakta u vezi sa članom 2, stav 3 u odnosu na autore predstavke.

9.8 Komitet nadalje primjećuje da je socijalna naknada koja se daje autorima zavisila od njihove saglasnosti da traže proglašavanje njihovog člana porodice umrlim, iako postoji neizvjesnost u vezi njegove sudbine ili mjesta gdje se nalazi. Komitet smatra da obavezivanje porodica nestalih osoba da proglase člana porodice umrlim kako bi imali pravo na naknadu, a istraga je u toku, čini da je dostupnost naknade štetan proces i predstavlja nečovječno i ponižavajuće postupanje kojim se krši član 7 samostalno i u vezi s članom 2, stav 3 Pakta u odnosu na autore predstavke.²⁴

9.9 U svjetlu gore navedenog, Komitet neće odvojeno ispitivati navode o povredama članova 10 i 16 u vezi s članom 2, stav 3 Pakta.²⁵

10. Postupajući u skladu sa članom 5, stav 4 Fakultativnog protokola uz Međunarodni pakt o građanskim i političkim pravima, Komitet za ljudska prava je mišljenja da je Država potpisnica postupila u suprotnosti sa članovima 6, 7 i 9 u vezi sa članom 2, stav 3 Pakta u odnosu na Ibrahima Durića; i članom 7 samostalno i u vezi s članom 2, stav 3 u odnosu na autore predstavke.

11. U skladu s članom 2, stav 3 Pakta, Država potpisnica je obavezna da Nevzeti Durić i Nedžad Duriću obezbijedi zadovoljštinu uključujući (a) nastavljanje napora na utvrđivanju sudbine Ibrahima Durića ili mjesta gdje se nalazi, kao što je propisano Zakonom o nestalim osobama iz 2004. godine; (b) nastavljanje napora za privođenje pravdi onih koji su odgovorni za njegov nestanak bez nepotrebnog odgađanja, kako je propisano Nacionalnom strategijom za ratne zločine; i (c) obezbjeđivanje adekvatne naknade. Država potpisnica je takođe obavezna da spriječi slične povrede u budućnosti i mora obezbijediti, naročito, da informacije o istragama prisilnih nestanaka budu dostupne porodicama nestalih osoba, te da se sadašnji zakonski okvir ne primjenjuje na način koji zahtijeva od članova porodica žrtava prisilnog nestanka da dobiju potvrdu o smrti žrtve kao uslov za dobijanje socijalne naknade i mjere reparacije.

²³ Predstavka br. 1997/2010, *Rizvanović protiv Bosne i Hercegovine*, op. cit, para. 9.5.

²⁴ Vidjeti Predstavku br. 1997/2010, *Rizvanović protiv Bosne i Hercegovine*, op. cit, para. 9.6.

²⁵ Vidjeti *ibid.*, para. 9.7.

12. Imajući na umu da je, postavši jedna od potpisnica Fakultativnog protokola, Država potpisnica priznala nadležnost Komiteta koji utvrđuje da li je došlo do povrede Pakta i da je, na osnovu člana 2. Pakta, Država potpisnica preuzela obavezu da osigura svim osobama na njenoj teritoriji i svim osobama koje su u njenoj nadležnosti prava priznata u Paktu, te da osigura efikasnu zadovoljštinu, kada se utvrdi da je došlo do povrede, Komitet želi da dobije od Države potpisnice, u roku od 180 dana, informacije o preduzetim mjerama za realizaciju ovog mišljenja. Od Države potpisnice se takođe traži da objavi ovo mišljenje, te da ga široko distribuiše na sva tri službena jezika Države potpisnice.

Dodatak

Zajedničko mišljenje gđina Fabiana Omara Salviolia i gđina Victora Manuela Rodrigueza Relcia (saglasno)

1. Slažemo se s odlukom Komiteta u predmetu Durić i ostali protiv Bosne i Hercegovine (Predstavka br. 1956/2010). Međutim, smatramo da je pravni zaključak trebao biti usmjeren na povredu člana 2, stav 3 u vezi s članovima 6, 7 i 9 Pakta, jer povrede koje povlače odgovornost Bosne i Hercegovine proizlaze iz nedostatka djelotvorne pravne zadovoljštine za prisilne nestanke i njihove posljedice. Ti nestanci se ne mogu pripisati državi Bosni i Hercegovini, jer su ih počinili pripadnici Vojske Republike Srpske (VRS).
2. U ovom mišljenju, kojim su utvrđene povrede članova 6, 7 i 9 u vezi s članom 2, stav 3, Komitet odstupa od svoga ranije datog mišljenja u predmetu Rizvanović protiv Bosne i Hercegovine (Predstavka br. 1997/2010) ne dajući bilo kakvo objašnjenje.
3. Mi, međutim, vjerujemo da je Komitet u pravu što je utvrdio direktno kršenje člana 7 u odnosu na autore na osnovu toga što davanje određenih socijalnih naknada zavisi od njihove saglasnosti da se potvrdi da su njihovi nestali članovi porodice umrli, čak i ako postoji neizvjesnost u vezi njihove sudbine ili mjesta gdje se nalaze.
